

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 284/2023-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou URBAN GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., Havlíčkova 16, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava I č. k. 36 Cb 77/2018-878 z 9. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia v spojení s uznesením okresného súdu č. k. 36 Cb 77/2018-842 z 26. júla 2022. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať jej primerané finančné zadostučinenie vo výške 1 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že okresný súd v spore sťažovateľky a žalovanej obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] o zaplatenie 36 245,97 eur rozhodol rozsudkom z 15. októbra 2021 tak, že žalobe vyhovel a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100 % voči žalovanej.

3. Uznesením z 26. júla 2022 vyšší súdny úradník rozhodol o výške priznanej náhrady trov konania tak, že žalovaná je povinná nahradiť sťažovateľke trovy konania v celkovej výške 11 542,16 eur. Sťažovateľka podala proti tomuto uzneseniu sťažnosť, keďže vyšší súdny úradník jej priznal náhradu iba za 16 z ňou vyúčtovaných 28 úkonov právnej služby, a zároveň si uplatnila odmenu za ďalšie dva úkony právnej služby.

4. Sudca okresného súdu napadnutým uznesením z 9. februára 2023 sťažnosť sťažovateľky zamietol a žalovanej priznal náhradu trov sťažnostného konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) napadnuté uznesenie považuje za nezákonné a ústavne nonkonformné a zároveň za nedostatočne odôvodnené, keďže sa okresný súd nevysporiadal s jej podstatnými argumentmi;

b) v roku 2019 bola do § 13a ods. 1 písm. d) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) medzi úkony právnej služby zaradená predžalobná výzva. Na základe tohto ustanovenia v spojení s § 13a ods. 5 vyhlášky by podľa sťažovateľky mali byť analogicky priznané všetky účelne vynaložené trovy, ktoré vznikli pred začatím samotného konania. Formalistický výklad § 251 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) by *a priori* vylučoval možnosť priznať náhradu za úkon predžalobná výzva, pretože ani nemohol byť poskytnutý v konaní;

c) účelnosť úkonov porady s klientom pred jednotlivými pojednávaniami posúdil okresný súd svojvoľne. Podľa sťažovateľky boli tieto úkony preukázané, odôvodnené a účelné, sťažovateľka bola pripravovaná, aby mohla reagovať, keďže na pojednávaniach dochádzalo k predkladaniu nových dôkazov a len sťažovateľka mohla detailne opísať skutkové okolnosti a reagovať na skutkové tvrdenia protistrany;

d) podľa sťažovateľky je možné dodatočné priznanie trov v rámci konania o sťažnosti, keďže v sťažnosti možno uvádzať nové skutočnosti, čo vyplýva z § 245 CSP, ako aj z rozhodnutia ústavného súdu III. ÚS 109/2020.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených práv sťažovateľky napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania, keďže nesprávne právne posúdil preukázanosť, dôvodnosť a účelnosť trov konania a zároveň konal svojvoľne pri posudzovaní ich účelnosti, keďže opomenul argumentáciu sťažovateľky v podanej sťažnosti.

7. Zohľadňujúc sťažnostnú argumentáciu smerujúcu proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške náhrady trov konania, ústavný súd považuje za žiaduce v prvom rade poukázať na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho

rozhodovania (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016). Ústavný súd sa k problematike trov konania stavia nanajvýš rezervovane, podrobuje ju obmedzenému ústavnoprávnemu prieskumu, pričom k zrušeniu napádaného výroku o trovách konania pristupuje skutočne iba výnimočne. Tento prístup vychádza z názoru, že rozhodnutie o trovách konania má vo vzťahu k veci samej jednoznačne akcesorickú povahu a samo osebe väčšinou nedosahuje takú intenzitu, ktorá je spôsobilá porušiť základné práva a slobody, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. To však ale neznamená, že rozhodnutiami o trovách konania nemôže dôjsť k porušeniu práv sťažovateľa. Otázka náhrady trov konania môže nadobudnúť ústavnoprávnu dimenziu v prípade takého postupu všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle, a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (I. ÚS 35/2022).

8. Sťažovateľka namieta nepriznanie náhrady za úkony právnej služby 1) vykonané pred podaním žaloby, 2) porady s klientom svojvoľne posúdené ako neúčelné a 3) vyúčtované dodatočne v podanej sťažnosti.

9. Sťažovateľka v prvom rade tvrdí, že nepriznaním náhrady za úkony právnej služby vykonané pred začatím samotného konania okresný súd nerešpektoval § 13a ods. 1 písm. d) a ods. 5 vyhlášky, a dopustil sa aj formalistického výkladu § 251 CSP.

10. Okresný súd v napadnutom uznesení na túto sťažnostnú námietku sťažovateľky reagoval tak, že nepriznanie náhrady za 4 úkony právnej služby poskytnuté pred podaním žaloby má oporu v interpretačnom pravidle *lex superior derogat legi inferiori* v zmysle § 251 v spojení s § 156 CSP, napriek tomu, že niektoré z týchto úkonov sú vymenované v § 13a ods. 1 vyhlášky. V tejto súvislosti odkázal na odbornú literatúru a judikatúru ústavného súdu.

11. Ústavný súd už konštatoval, že pokiaľ okresný súd neposúdil predžalobnú výzvu ako úkon vykonaný v rámci konania, na základe čoho dospel k záveru, že nemôže byť refundovaná neúspešnou stranou v rámci náhrady trov konania, jeho právne závery majú oporu v zákone (§ 251 CSP) a nepopierajú podstatu, zmysel a účel tohto, v napadnutom konaní aplikovaného ustanovenia Civilného sporového poriadku (I. ÚS 662/2022).

12. Ústavný súd preto konštatuje, že v prejednávanej veci okresný súd na námietku sťažovateľky (obsiahnutú v bode 12 sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka) výslovne reagoval v bode 12 napadnutého uznesenia a právne závery prijaté okresným súdom vedúce k nepriznaniu náhrady za úkony právnej služby poskytnuté pred začatím samotného konania sú v zmysle citovanej judikatúry ústavného súdu ústavne akceptovateľné a nezasahujúce do ústavne zaručených práv sťažovateľky.

13. Sťažovateľka ďalej namieta svojvoľné posúdenie porád právneho zástupcu s klientom ako neúčelných úkonov právnej služby.

14. Už v bodoch 21 až 24 uznesenia vydaného vyšším súdnym úradníkom okresný súd konštatoval neúčelnosť ako dôvod nepriznania odmeny za jednotlivé porady s klientom (11. februára 2020, 30. júna 2020, 2. októbra 2020, 1. decembra 2020), konkrétne nepovažoval za novú dôkaznú situáciu mailovú komunikáciu, ktorá už bola založená v súdnom spise, resp. konštatoval, že nie je nutné pripravovať klienta na priebeh každého jedného pojednávania (najmä ak sa do pojednávania

nezapája), keďže pre právnu stránku je na pojednávaní prítomný advokát, ktorého by žiadna procesná situácia nemala zaskočiť. Na základe podanej sťažnosti nepovažoval vyúčtované porady s právnym zástupcom za nevyhnutné ani sudca okresného súdu. Podľa jeho názoru, ak nie je potreba takejto konzultácie odôvodnená konkrétnymi okolnosťami konania, nemožno náhradu takýchto výdavkov v konaní spravodlivo pripísať na ťarchu neúspešnej protistrany. Samotná skutočnosť, že porada predchádzala uskutočneniu určitého procesného úkonu, ešte nezakladá jej objektívnu účelnosť a odôvodnenosť (bod 13 napadnutého uznesenia).

15. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že nie je v pozícii, aby všeobecne prehodnocoval rozhodnutia všeobecných súdov o účelnosti a hospodárnosti uplatnených či priznaných trov konania. Argumentácia sťažovateľky, ktorá ústavný súd stavia pred takéto rozhodnutie, nemôže byť v princípe úspešná, pretože ústavný súd nie je ďalšou opravnou inštanciou vo vzťahu k rozhodnutiam všeobecných súdov o výške trov konania (obdobne IV. ÚS 433/2022). Z jeho postavenia (čl. 124 ústavy) mu neprináleží posudzovať zákonnosť a už vôbec nie správnosť napadnutého uznesenia, ale len jeho súladnosť s ústavnými princípmi spravodlivého súdneho konania.

16. Pre posúdenie zachovania práva na spravodlivý proces, ako aj základného práva na súdnu ochranu je tak relevantné, že pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania okresný súd posúdil účelnosť sťažovateľkou žiadaných úkonov právnej služby a zaoberal sa nimi (m. m. II. ÚS 372/2021, II. ÚS 85/2022). Ústavnému súdu preto ostáva len konštatovať, že okresný súd sa v prípade sťažovateľky nedopustil porušenia práva na spravodlivé súdne konanie, pričom nebola identifikovaná ani svojvoľná aplikácia či interpretácia zákona.

17. Pokiaľ sťažovateľka v rámci ústavnej sťažnosti argumentovala opodstatnenosťou sporných úkonov právnej služby, za ktoré jej okresný súd nepriznal odmenu, čím sa snažila preukázať, že i za tieto úkony jej v dôsledku ich účelnosti patrí odmena, ústavný súd uvádza, že dôvodnosť nepriznania náhrady trov konania za jednotlivé úkony právnej služby mu neprináleží hodnotiť, pretože stanovenie konkrétnej výšky trov konania je otázkou interpretácie tzv. podústavného (jednoduchého) práva, do ktorej ústavnému súdu bez všetkého neprislúcha vstupovať. Právomoc ústavného súdu nenahrádza postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužíva sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom (I. ÚS 654/2022).

18. Nepriznanie náhrady trov konania podľa predstáv sťažovateľky, teda nie vo výške ňou vyčíslenej, nezakladá nezákonnosť rozhodnutia, nie to ešte jeho neústavnosť, ak okresný súd po dôslednom posúdení jednotlivých uplatnených úkonov právnej služby svoj záver o (ne)priznaní náhrady za ne premietne do odôvodnenia svojho rozhodnutia, čo bol aj tento prípad.

19. Ústavný súd nepovažuje za dôvodnú ani námietku sťažovateľky týkajúcu sa dodatočného vyúčtovania trov v podanej sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka.

20. Dodatočné vyúčtovanie úkonov právnej služby v podanej sťažnosti považoval okresný súd za neprípustné (s odkazom na III. ÚS 191/2020). Vyšší súdny úradník nemohol objektívne priznať náhradu trov konania, o ktorých nevedel. Súd rozhoduje len o náhrade trov konania, ktoré v konaní vyšli najavo (vyplývajú zo súdneho spisu), pričom dodatočné účtovanie nie je prípustné (bod 14 napadnutého uznesenia).

21. Sťažovateľka nerozporovala, že vyšší súdny úradník nemal v čase rozhodovania o výške náhrady trov konania k dispozícii vyčíslenie, resp. doklady preukazujúce výšku trov konania za úkony právnej služby z titulu mailovej komunikácie s protistranou po vydaní rozsudku. Keďže ide o také zložky trov konania, ktorých konkrétnu výšku súd nemá možnosť určiť bez aktivity strany, ktorej takéto trovy vznikli, vyšší súdny úradník uznesením sťažovateľke priznal náhradu len tých trov konania, ktorých existencia a výška bola zo spisu v čase jeho rozhodovania jednoznačne zistiteľná, čo náležite zdôvodnil. Záver okresného súdu, v zmysle ktorého ak sťažovateľka chcela, aby jej bola priznaná aj náhrada za tieto úkony právnej služby, mala sama vyvinúť aktivitu a predložiť pred rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka všetky potrebné doklady preukazujúce výšku trov, nehodnotí ústavný súd ako taký, ktorý by popieral zmysel a účel právnej úpravy (porov. I. ÚS 33/2023).

22. Civilný sporový poriadok v súvislosti so sťažnosťou proti uzneseniu súdneho úradníka síce ráta s uplatnením nových skutočností a dôkazov, avšak iba za podmienky, že je to so zreteľom na povahu a okolnosti sporu možné a účelné. Trovy právneho zastúpenia nesporne vznikli pred vydaním uznesenia súdneho úradníka a o ich existencii i o okolnostiach determinujúcich ich sumu mala sťažovateľka (resp. jej právny zástupca) vedomosť už pred vydaním uznesenia súdneho úradníka. Napriek tomu sťažovateľka konkretizované trovy konania pred rozhodovaním súdneho úradníka podľa § 262 ods. 2 CSP neuplatnila (nevyčísľila) a ani len netvrdila, že by jej vo včasnom predložení vyčíslenia bránila nejaká prekážka. Za tohto stavu nemožno skutočnosti uvádzané v sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka a k nej predložené doklady považovať za nové skutočnosti a dôkazy na účely aplikácie § 245 CSP, ako sa na to odvolávala sťažovateľka. Záver okresného súdu, že nebol daný dôvod ani na dodatočné priznanie náhrady trov za uvedené úkony právnej služby na základe sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka, preto možno považovať za ústavne udržateľný. Ústavný súd už v tomto smere v obdobnom prípade konštatoval, sťažnosť proti rozhodnutiu súdneho úradníka nemôže slúžiť ako prostriedok, ktorým sa má doceliť náprava, resp. zvrátenie následku skoršej procesnej pasivity strany sporu (porov. I. ÚS 33/2023).

23. Uvedené platí o to viac, že sťažovateľka bola v konaní pred všeobecným súdom právne zastúpená advokátom, pričom uplatnené trovy pozostávali práve z trov právneho zastúpenia. V tejto súvislosti ústavný súd dáva do pozornosti zásadu, ktorá platila už v rímskom práve, podľa ktorej „*vigilantibus iura scripta sunt*“, t. j. „práva patria len bdelym“ (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. Špecifikáciu a výšku uplatňovaných trov (najmä tých, ktoré nevyplývajú zo spisu) je potrebné z vlastnej iniciatívy predložiť pred vydaním uznesenia o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP (I. ÚS 33/2023).

24. Už uvedené úvahy pritom vyplývajú aj z odôvodnenia nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 109/2020 z 23. júna 2020, na ktorý odkazovala sťažovateľka v ústavnej sťažnosti.

25. Opierajúc sa o závery vyslovené už v predchádzajúcich odkazovaných rozhodnutiach ústavnému súdu, neostáva iné len konštatovať, že medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnutým uznesením okresného súdu nie je príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala porušenie

označených práv a možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, a preto ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

26. S ohľadom na ústavnú udržateľnosť záverov okresného súdu vyslovených v napadnutom uznesení okresného súdu, ktoré zodpovedajú platnej právnej úprave, ako aj judikatúre ústavného súdu dotýkajúcej sa tejto problematiky, nemožno súhlasiť, že sťažovateľka mohla legitímne očakávať priznanie náhrady v ňou uplatnenej výške (porov. I. ÚS 662/2022). Z uvedeného vyplýva, že nie je možné uvažovať ani o prípadnom porušení jej základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu a aj v tejto časti je potrebné ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú v zmysle § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

27. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších jej návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 18. mája 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu